Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

004

403-42 № 18.

ՏԷՎԼԷԹԸ ՕՍՄԱՆԻՅԷՏԷ

ՄԻԹԷՄԷԲԻՆ ԷՐՄԷՆԻԼԷՐԻՆ ԲԱԹՐԻԿԻ

ՐԻՒԹՊԷԹԼՈՒ

ՆԵՐՍԷՍ ԷՖԷՆՏԻՆԻՆ

ԹԱԽՏԸ ՐԻԵԱՍԷԹԻՆՏԷ

6/18 ՅՈՒՆՎԱՐ 1880 ՏԷ ԹԷՇԲԻԼ ՕԼՈՒՆԱՆ

ԷՐՄԷՆԻՍԹԱՆ ԴԱՀԹԶԷՏԷԿԵԱՆԸ

ԻԱՆԷՍԻ ՄԷՐՓԷԶ ՄԷՃԼԻՍԻ

ԶԷՔԻՐԿԷ

ՎԷ

ԱՆԸ ՄԱՀՎ ԻԹՄԷՆԻՆ ԶԱՐԷԼԷՐԻ

ՔՍԹԱՆԴՕԼ

ՄԱԹՊԱԱԻ Ե. Մ. ՏՆՏԵՍԵԱՆ ՍԻՒՆՊԻՒԼԷԻ ԻԱՆ Ն։ 47.

1881

ՉԷՔԻՐԿԷ

ՎԷ

ՕՆՈՒՆ ԷՕՄՐԻՒ

Հէր հանկի թարաքա պագաճաք օլուր իսէք, ա-
զիզիմ՝, կէրէք եաղըն կէրէք գրչըն հէր եէրտէ, օվա-
լարտա, օրմանլարտա վէ հաթտա էվլէրտէ պիլէ տիւր-
լիւ տիւրլիւ պէօճէքլէրին վըզրամագտա վէ ուչմագ-
տա օլտուգլարընը կէօրիւրիւզ։ Ինսան անլէրէ պագ-
տըզընտա էօյլէ ուքաղ վէ զայբի հայվանաթըն պիղէ
զարար վէրէպիլէճէքլէրինի հիչ մէմուլ իթմէզ։ Հալ
պու քի օ պէօճէքլէրտէն պիրիսի օլան չէքիրկէ պիղէ
վէ քէ չօգ ղիեան վէրիր։ վագտա օնու պիր չօճուք
պիլէ գօլայճա էօլտիւրէպիլիր իսէտէ։ Գուրտար վէ
տահա սայիր ճանվէրլէր՝ պու ուքաղ վէ կէվչէք պէօ-
ճէք դատար ինսանա ղիեան վէրէմէզլէր։ Գուրտ՝ եա-
լընըզ պիր գօյունու դաչըրբը եախօտ թէլէքի իտէր,
քի պու վէճհ իլէ անճաք զարարը պիր հայվանը թէ-
լէքի իթմէքտէն իպարէթ քալըր։ ամմա չէքիրկէ թար-
լալարըմըզը խարապ իտէրէք պիւթիւն քէօյէ, վէ էք-
սէրի պինլէրճէ քէօյլէրէ վէ չէհրլէրէ ղիեան վէրիր։
Խիւլասա թէքմիլ պիր մէմլէքէթէ գրթլըգ տիւչիւրիր։

Հալբուկ չիմտի սիւալ իտէճէքսինիզ քի նասըլ օ-
լուր տէ պու զայբի վէ էհէմմիյէթսիզ մախլուգաթ՝

ՀՍՍՀ ԳԱ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ZUUՊ-ԱՊՀ ՍՍՀ
Ս. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ՍԵՂԱՆ
37965-67

բուրբ։ Օ վարդեր կիրեն չէքիրկէնին գաչ եկիզ պէն թանէ օլտուղունու վէ անլէրին օրտուսունուն նէ գատալտան միւրէթթէպ օլմադ լազըմ կէլէնսէյնսի աղնարսընըզ։ Իշթէ քէօյլիւնիւն պու կիպի չէքիրկէ օրտուլարընըն եադլաշտըզընը կէօրտիւյիւնատ տիարէմէյ պաշլատըզընըն սէպէպի պու տուր։ Պէօյլէ պիր օրտու եէմէյ եարաեաճաք հէր նէրէտե նէքի պուլուրսա, տէրադապ իւղէրինէ քօնար օրատա նէքի պիրթմէշ իսէ հէվսինի մահվ իտէր։ Էօյլէ քի պիր ի.քի սատթ սօնրայ օվալարտա վէ պաղլարտա հիչ պիր շէյ գալմազ։ Օվալարընը թէքմիլ մահսուլը խիւքսէպ տղանլար չըպլաղ դալըր։ Էօյլէ քի դրչ կէրմիշ զանն իտէրսին։ Վէ պէօյլէճէ ինսան նէ քի էքմիշ իսէ հէվսինի եէյիպ եալատըդատան սօնրայ ճիւմլէսի պիրտէն գալդըպ պաշդա եէրէ կիտէրլէր, վէ օրատատա պաշդա եէրտէ եավտըգլարընը եավտարլար։ Պու սուրէթլէ չէքիրկէ հէր նէրէտե զուհուր իտէճէք օլուր իսէ եանը սըրայ դըթլըգ տախի չէօքէր վէ չէքիրկէնին քօնատուզու եէրլէրտե վէրմիշ օլտըղը զիյանլարընը էսէրի պիր չօք վագըթլար քալըր։

Իմտի հէր հալտե պու չէքիրկէնին նէրէտէն կէլտիյինի վէ նասըլ տօլու կիպի իւղէրիմիզե տէօքիւլիւպ էմէյիմիզին մէյվէսինի եուտտուրաք հիչ իթտիյինի սիւալ իտէճէքսինիզ։

Պիզտէն խայլի ուզաք Ալլահսըթան տէնիլէն սըճաք մէմլէքէթլէր վար տըր՝ չէքիրկէ օրատա տօղար վէ չօղալըպ կէլիր պիզիմ մէմլէքէթլէրիմիզին իւղէրինէ տէօքիւլիւր։

Շիւփհէսիզ սօրաճաքսընըզ քի նիչին պու չէքիրկէ տօղտուզու եէրտէ տուրմազ տա պիզէ միսաֆիր կէլիր։ Պունըն սէպէպի շու տուր քի չէքիրկէ քէնտի

պիղի եալընըզ հէյեէթլէրի իլէ տախի գօրդուտան գուրտլարտան վէ սայիր ճանվէրլէրտէն ղիեատէ ինսանա ղիեան վիրէպիլիրլէր։ Սէպէպի շու սուր քի չէքիրկէլէր թարլալարըն իւղէրինէ եիւղ պինլէրճէ վէ միլեօնլարճա տէօքիւլիւրլէր։

Շիմտի, ազիզիմ, սիզէ չէքիրկէնին էօմրիւնիւ գէսսաճա թարիֆ իտէյիմտէ պաղալըմ ինսան անլէր իլէ նա՞սըլ օղրաշըպ եէնէպիլիր։

Շիւիհէսիզ չօղլարը չէքիրկէնին նէ՞ օլտուղունու կէօրմիւշլէր տիր։ Զէքիրկէ ուզադ վէ սբճագ մէմլէքէթլէրտէն պիզիմ մէմլէքէթիմիզէ կէլիր։ Վէ եօլտա եէյեպիլէճէյի հէր նէ պուլուրսա հէվսինի եէր, վէ գօսդօճաման օվալարտա պիր օթ թանէսի պրրագմայրը չէօլէ տէօնտիւրիւր։ Զէքիրկէլէր հիչ պիր վագբթ այրբ այրբ եախօտ թաքրմ թաքրմ ուչմաղլար, իլա պիրպիրլէրիյլէ պիրլէշիպ հէյպէթլու օրտուլար թէչքիլ իտէրէք եէյեճէք պուլաճադլարընը ումիտ իթտիքլէրի մէմլէքէթլէրին իւղէրինէ ինէրլէր։

Պաղը տէֆա չէքիրկէլէրին օրտուսու օ թէրէճէ պէօյիւդ օլուր քի պիր գալբն պուլութ կիպի կիւնէշի գաֆատը։ Պէօյլէ պիր օրտու պիր աղաճըն իւղէրինէ օթուրտուգտա աղբրլբղբ իլէ աղաճըն տալլարընը գբրար։

Զէքիրկէնին նէ թէրէճէ քիւչիւք օլտուղունու կէօղիւմիւզիւն էօնիւնէ կէթիրէճէք օլուրսադ, պիր աղաճ պունլարըն աղբրլբղբնտան գբրբլապիլմէք իչին, օ աղաճըն իւղէրինէ գաչ թանէ չէքիրկէ քօնմբչ օլաճադընը աղնայապիլիրիզ։ Պու տէտիյիմէ չունու տախի իլավէ լտէճէք օլուրսամ քի չէքիրկէլէրին պէօյլէճէ քօնմասընտան պիր գաչ աղաճ տէյիլ՝ պաղը տէֆա պիր քէօյլուն թէքմիլ պաղլարընը աղաճլարը տա գբ-

ըէ.ք դ.ը.ր.մ.ա.դ. տ.ա.հ.ա. դ.օ.լ.այ. օ.լ.ու.ր. · չ.ի.ն.ք.ի. տ.ի.չ.ի. չ.է.ք.ի.ր.-
կ.է.լ.ե.ր.ի.ն. դ.ա.ր.ք.ն.լ.ա.ր.ք. ե.ռ.ա.մ.ու.ր.թ.ա. իլ.է. տ.օ.լ.ու. օ.լ.տ.ու.զ.ն.-
տ.ա.ն. ա.դ.ը.ր.լ.ա.յ.ք.ր.լ.ա.ր. վ.է. ու.չ.ա.մ.ա.դ.լ.ա.ր ։

Պ.ա.զ.ք. մ.ա.հ.ա.լ.է.ր.տ.ե. չ.է.ք.ի.ր.կ.է.լ.է.ր.ի. շ.ու. թ.ա.ր.ի.ֆ. ի.ա.է.-
ճ.է.յ.ի.մ.ի.զ. թ.ա.ր.զ. իլ.է. դ.ը.ր.ա.ր.լ.ա.ր ։ Օ.վ.ա.ն.ք.ն. պ.ի.ր. ու.ճ.ու.ն.-
տ.ա.ն. օ. պ.ի.ր. ու.ճ.ու.ն.ա. պ.ի.ր. պ.ի.ւ.ր.ի.ւ. տ.թ.լ.ա.ր. դ.օ.շ.տ.ու.ր.ու.ր.-
լ.ա.ր ։ Զ.օ.ք. տ.է.ֆ.ա. տ.ա.ի.ի. պ.է.օ.յ.լ.է. ե.է.ր.լ.է.ր.տ.ե. դ.օ.յ.ու.ն.լ.ա.ր.ք.
ս.է.ր.պ.է.պ.թ. ս.ա.լ.ք. վ.է.ր.ի.ր.լ.է.ր. ք.ի. ե.ա.յ.ք.լ.ա.ր.գ.լ.ա.ր.ք.ն.տ.ա. չ.է.ք.ի.ր.-
կ.է.լ.է.ր.ի.ն. ի.ս.թ.ի.ն.ե. պ.ա.ս.ք.ա. է.ղ.է.լ.է.ր ։ Լ.ա.ք.ի.ն. պ.ու. ի.չ.ի.
դ.օ.յ.ու.ն.լ.ա.ր.ա. ե.ա.ռ.ա.ք.ր.մ.ա.մ.ա.լ.ք. ա.ք.ր. , չ.ի.ն.ք.ի. օ.ն.լ.ա.ր. օ. վ.ա.-
գ.ք.թ. օ.թ.լ.ա.ր. իլ.է. պ.ի.ր.լ.ի.ք.տ.ե. չ.է.ք.ի.ր.կ.է.լ.է.ր.ի.տ.ե. ե.է.յ.է.ր.է.ք.
ի.հ.թ.ի.մ.ա.լ. ա.ք.ր. ի.ա.ա.թ.է.լ.է.ն.ի.ր.լ.է.ր ։ Զ.է.ք.ի.ր.կ.է.լ.է.ր. չ.ի.ֆ.թ.լ.է.շ-
տ.ի.ք.տ.է.ն. ս.օ.ն.ր.ա.յ. է.է.ր.ի. է.շ.է.ր.լ.է.ր. վ.է. ե.ռ.ա.մ.ու.ր.թ.ա.լ.ա.ր.ք.ն.ք.
օ.ր.ա.յ.ա. տ.է.օ.ք.է.ր.լ.է.ր. · չ.է.ք.ի.ր.կ.է. ե.ռ.ա.մ.ու.ր.թ.ա.ս.ք.ն.ք. ս.ա.ր.ք.
թ.ի.ւ.ք.ր.ի.ւ.յ.է. պ.է.ն.ղ.է.ր. ս.ու.լ.ու. պ.ի.ր. չ.է.յ. իլ.է. ս.ք.վ.ա.ա.ք.ք.տ.ա.ն.
ս.օ.ն.ր.ա. թ.օ.փ.ր.ա.ղ.ք.ն. ա.լ.թ.ք.ն.ա. կ.է.օ.մ.է.ր. · ի.շ.թ.է. պ.ու.ն.լ.ա.ր.ք.ն.
ե.ռ.վ.ա.ս.ք.ա.ա.յ. պ.է.օ.յ.լ.է. ա.մ.ի.ր ։

Ե.ռ.ա.մ.ու.ր.թ.լ.ա.ա.ք.գ.տ.ա.ն. ս.օ.ն.ր.ա.յ. , է.կ.է.ր. հ.ա.վ.ա.լ.ա.ր. ս.ք.-
ճ.ա.դ. ի.ս.է. , ե.ռ.ա.մ.ու.ր.թ.լ.ա.ա.ք.գ.լ.ա.ր.ք. ե.է.ր.տ.է.ն. պ.ի.ր.ա.զ. ու.-
զ.ա.զ.ա. կ.ի.տ.ի.պ. ե.ա.գ.ք.ն.տ.ա. պ.ու.լ.ու.ն.ն.ն. պ.ի.ր. օ.վ.ա.ն.ք.ն. ի.ւ.զ.է.-
ր.ի.ն.է. տ.ի.ւ.շ.ի.ւ.պ. է.օ.լ.ի.ւ.ր.լ.է.ր. · ե.օ.ք. է.կ.է.ր. հ.ա.վ.ա.լ.ա.ր. ս.օ.վ.ու.գ.
ի.ս.է. օ. ք.է.ն.տ.ի. ե.ռ.ա.մ.ու.ր.թ.ա.լ.ա.ր.ք.ն.ք. ի.ւ.զ.է.ր.ի.ն.է. տ.ի.ւ.շ.ի.ւ.պ.
է.օ.լ.ի.ւ.ր.լ.է.ր ։ Լ.ա.վ.կ.է.լ.է.ր.ի. է.օ.յ.լ.է. զ.ա.ն.ն. օ.լ.ա.ն.ա.ր.ու.տ.ա.ա. ք.ի. հ.է.ր.
ն.է.ր.է.տ.է. դ.ը.ր.ը.ք.ա.մ.ք.շ. ե.ա.վ.ս.օ.տ. կ.է.պ.է.ր.մ.ի.շ. չ.է.ք.ի.ր.կ.է.լ.է.ր. վ.ա.ր.
ի.ս.է. օ.ն.լ.ա.ր.ք.ն. ե.ռ.ա.վ.ա.ս.ք.ա.ա. օ.ր.ա.տ.ա. ա.ք.ր. · ա.ն.ճ.ա.դ. ս.օ.ն.-
ր.ա.տ.ա.ն. ա.ղ.ն.ա.ա.ջ.ք.լ.ա.ր. ք.ի. պ.ա.զ.ք.ն. , ե.ա.ն.ի. ս.ք.ճ.ա.դ. հ.ա.վ.ա.-
լ.ա.ր.տ.ա. օ.ն.լ.ա.ր. ե.ռ.ա.մ.ու.ր.թ.լ.ա.ա.ք.գ.լ.ա.ր.ք. ե.է.ր.տ.է.ն. պ.ի.ր.ա.զ. ու.-
զ.ա.զ.ա. ու.չ.ա.ր.ա.զ. օ.ր.ա.տ.ա. տ.ի.ւ.շ.ի.ւ.պ. է.օ.լ.ի.ւ.օ.ր.լ.ա.ր ։ Ե.ն.ի.ն.է.
պ.ու. ճ.ի.ւ.մ.ի.է. հ.ա.ն.կ.ք. օ.վ.ա.տ.ա. է.օ.մ.ի.ւ.շ. չ.է.ք.ի.ր.կ.է. պ.ու.լ.ա.ճ.ա.դ.
օ.լ.ու.ր. ի.ս.է.ք. , ե.ա. օ.ր.ա.տ.ա. ե.ա.վ.ս.օ.տ. օ.ր.ա.յ.ա. ե.ա.գ.ք.ն. պ.ի.ր.
մ.ա.հ.ա.լ.տ.է. չ.է.ք.ի.ր.կ.է.ն.ն.ն. ե.ռ.ա.մ.ու.ր.թ.լ.ա.մ.ք.շ. օ.լ.տ.ու.զ.ն.ու. գ.ա.-
վ.ի.է.ն. պ.ի.ր.մ.է.լ.ի.ի.զ ։

վաթանքնտա եէյէճէք պուլամատրդքնտան դարնքնը տօյուրմադ իչին պիղիմ իւղէրիմիղէ կէլիր։ Պու դատար պիր ուղադ եօլճուլուդ իտէպիլմէք իչին պունլարքն չօք եախօտ քուվվէթլի դանատլարը օլմադ լազըմ կէլիրտի։ Լաքին կէօրիւրիղ քի եալընըղ իւքի չիֆթ դանատլարը վարտըր օնուն տա անճաք պիր չիֆթինի ուչմասընա գուլլանըր, իշպու ուչմաղայ քուլլանտըղը քանատը պէօյիւք վէ ինճէ տիր տիկէր չիֆթի իւսթթարաֆտայ օլուպ պու պէօյիւք վէ ինճէ դանատլարը էօրթմիշ տիր։ Իշտէ շու պիր չիֆթ ինճէ վէ ուղուն գանատ իլէ չէքիրկէ կիւնատ ելիկիրմի տէօրտ էր ուչապիլիր։

Ամայիր պիլ ճիւմլէ մախլուդաթտայ օլտուղու կիպի չէքիրկէնին տէ էրքէյի տիշիսի վար տըր. էրքէք չէքիրկէ քէնտի ըէնկի իլէ տիշիտէն ֆարդ օլուր. զիրա պունուն ըէնկի պիր տաղ տահա սարը, վէ քէնտիսի տէ քեչիւք տիր։ Պունլար թարլալարը խարապ իթտիքատէն սոնրայ չիֆթլեշիրլեր։

Պու չիֆթլեշմելերի հեր սէնե մութլադա պիր վաղքթտա օլմադ. պաղէն պիրտաղ էրքէն պաղէն պիրտաղ կէճ չիֆթլեշիրլեր։ Հավանքն սքճաքլըղը տերէճէսինէ կէօրէ Օդոստոս եախօտ Սեպտեմբեր վէ եախօտ Հոկտեմբեր այլարքնտայ չիֆթլեշիրլեր։

Զէքիրկելեր նասըլ հավա նափաճաղքնը էվվելինտէն տույտուքլարը ճիհէթլէ սօվուդ օլաճաղքնը հիսիթթիքլերինտէ սօվուդ իւսթէ կէլմէտէն հէման չիֆթլեշիպ եումուրթլարլար։ Զէքիրկելերին հէվսի չիֆթլեշմեղ, կերչի տիշիլերին քհաֆֆէսի չիֆթլեշիրլեր իսկ տէ էրքէքլերին եալընըղ պիր դքսմք վէ օտայ պաչլաճա պէօյիւճէք օլանլար չիֆթլեշիրլեր։ Զէքիրկելեր չիֆթլեշիքլերի հէնկամտէ սապահլարը ընարը եղէ-

պունը սեպեպի չէքիրկէլէր տէյիլիր անճաք պիզ իզ, չիւնքի չէքիրկէլէր ինսանլարտան գօվլուլաուգլարը սեպէպտէն տարմատաղը օլտուգլարը իչին էօթէտէ պէրիտէ եումուրթլարլար. եօխսա պէօյլէ պիր էնկէլ օլմամըշ օլսայ թէճրուպէ օլունտուզու իւզրէ, հէփսի պիր եէրտէ եումուրթլարլար իտի։

Չէքիրկէնին եումուրթալարը պիւթիւն գըշը թօփրաղը ալթընտա կէօմիւլիւ գըմըլտանմայարաք քալուր։ Եումուրթալար չաթլամաք իչին սըճադ հավալարա պագար, վէ էգլիմինէ կէօրէ Ապրիլ, Մայիս, Ցունիս վէ Ցուլիս այլարընտա չաթլարլար վէ եավրուլար տիշարը չըքար։

Պաղը տէֆա եումուրթալար սօն պահարտա տախի հավանը սըճադլըղընտան ալտանարադ այլարրլար վէ էօյլէ վագթընտան էվվէլ տօղան չէքիրկէլէր գըշը սօվուգտան վէ աճլըգտան էօլիւրլէր։

Ալէսէվիյէ իլք պահար սըճադ օլաճադ օլուր սա. չէքիրկէլէր Մայիս այընտա կէօրիւնմէյէ պաշլար. Ապրիլտէ տէ տիշարը չըգտըգլարը օլուր, ամմա էկէր իլք պահար սօվուգ օլուր իսէ օ վագթթ Ցունիստէ վէ Ցուլիստէ տիշարը չըգարլար։

Ուֆագ չէքիրկէլէրին հէնուզ կէօրիւնտիւքլէրի վագթթ օնլարը գըրմանը էն մինասիպ վագթը տըր։ Պու իչի լայըգը վէճհ իւզրէ պաշա չըգարապիլմէք իչին պիր տիւզիյէ՝ հէր կիւն օրթայա չըգան ուֆագ չէքիրկէլէրի գըրմալըյըզ, վէ պիր կիւնիւն իչինտէ հէվ եումուրթալար չաթլայըպ պիւթիւն ուֆագ չէքիրկէլէր օրթայա չըգար զանն իթմէլիյիզ։ Մալիւմ տըր քի իլք պահարը հէր կիւնիւ պիր գարարտա տէյիլ տիր. եանի պիր կիւն պիրաղ ղիատէճէ սըճադ, օ պիր կիւն ղիեատէ սօվուգ օլապիլիր։ Իմտի պիր սըճադ կիւն-

Պաղը ուզիս հէր քէս չէքիրկէյի սօն պահարտա գբրմայա պագար։ Օլ վագրթ եումուրթլամքշ ուիշի չէքիրկէլերի եումուրթլամամքշ ուիշի չէքիրկէլէրտէն այբրա իթմէլիղ։ զիրա եումուրթլամքշ չէքիրկէլերի գբրմագ պէյհուտէ եորղունլուգ տուր, նիշին քի անլէր զաթէն իշլերինի պիթիրմիշ օլուպ հալիյլէ քէնտիլերիտէ էօլէճէք ուիրլէր։ Պու չէքիրկէլեր ուիկեր չէքիրկէլերտէն՝ գարբնլարբնտան ֆարգ օլունուր։ Եումուրթլամամքշ չէքիրկէլերին գարնը քիւչիւք վէ զապուն ուիր. եումուրթլամքշ օլանլարբն գարնը իսէ պէոյիւք վէ շիշ ուիր։

Զէքիրկէ հէր եէրտէ եումուրթլամաղ։ իլլա թօփրաղը գաթը օլան եէրլէրի սէչէր, զիրա օրատա եումուրթա տահա էյի հրֆիշ օլբնուր։ Պէոյլէ սէրթ եէրլէրտէն մատատա, պաշլբճա գումաշ եէրլէրտէ եումուրթլամայը չօգ սէվէր, պախուսուս մահսուլ պիթմէյէն օվալարտա։

Զէքիրկէ օրմանտա եումուրթլայաճագ օլուր սա օրատա եումուրթալար նէմտէն վէ սօվուգտան քէնտիլիքլերինտէն թէլէֆ օլուրլար։

Հէր քէս պուլնուն պէոյլէ օլտուղունու պիլտիյի իշին չօգ եէրլէրտէ սօն պահարտա չէքիրկէլերին չիֆթլէշմէ վագթը եաղլաշաբքտայ ունլարը օրմանա տօղրու սիւրէրլէր, չէոյլէ քի օրատա եումուրթլասընլար։

Պուրատա պիլինէճէք պիր մէսէլէ վար տբր քի չէքիրկէլեր պիր օվատա՞ մը եօխսա պաշդա պաշդա օվալարտա՞ մը եումուրթլարլար։ Զէքիրկէլեր թատիաթատան հէվսի պիր օվատա եումուրթլամայը սէվէրլէր էյէր պու քայիտէնին մուղայիրի օլարագ պիրպիրինէ եաղբն պաշդա պաշդա օվալարտա չէքիրկէ եումուրթասը պուլունաճագ օլուրսա, պիլմէյիյիղ քի

տէ Եէրտէն տիշարը չէդան չէքիրկէլերին պիր քիւմէ-
սինի գէրտէգտան սօնրայ պիր դաչ կիւնտէն սօնրայ
սբճադ կիւնտէ օրթայա չէդաճադ օլան իքինճի, իւ-
չիւնճիւ վէ տէօրտիւնճիւ քիւմէյի տախի էօլտիւրմէք
իչին պէքլէմէլիյիզ. Եանի հաղբրտա պուլբնուպ հէր
Եէնի քիւմէ չբբտբ.քճայ գբրմալբյդ։ Պու ուֆադ չէ-
քիրկէլեր պէոյիւքլերտէն Եալբնբդ չունուն իլէ ֆարդ
օլունուրլար քի պունլարբն ուչաճադ դանատլարբ օլ-
մադ. վէ իւչ տէօրթ կիւն հիչ պիր չէյ Եէմէղլեր, վէ
Եիւքսէք աղաճլար Եախօտ օթլար իւղերինէ չբդբպ
կիճէյի օրատա կէչիրմէյի սեվէրլեր։ Պու իւչ տէօրթ
կիւնտէն սօնրայ պունլար արթբդ թարլատա պուլուն-
նան հէր նէ օթ օլուրնա օլսուն Եէմէյէ վէ Եօդ իթ-
մէյէ պաչլարլար։ Սօնրայ պիր պաչդա թարլայա կի-
տիպ օրատա տախի Եէնուր հէր նէ վար իսէ Եէրլեր։
Զէքիրկէլեր տօղտուդլարբնբն իլբ իւչ հաֆթասբնտա
գուվվէթսիզ օլարբլարբնտան սէրսէմ կիպի կէղերլեր
չէօյլէ քի օնլարը քուշատպ սալբ վիրմէմէք իչին տօղ-
տուդլարը օվանբն էթրաֆբնա ուֆաճբք պիր բրմաք
աչմադ քեաֆի տիր։ Իւչ հաֆթատան սօնրայ պուն-
լար Եբլանբն տէրի տէյիշտիրտիյի կիպի տէրիլէրինի
տէյիշտիրիրլեր։ Պու տէրի տէյիշտիրմէտէն սօնրայ ար-
թբդ չապուճաք պէոյիւմէյէ ուչմայա վէ գուվվէթլի-
ճէ սբչբրամայա պաչլարլար։ Զէքիրկէլեր պու հալլերին-
տէ գուրտլար վէ պէօճէքլեր իչինտէ էն աղղբնբ տբր-
լար։ Պունլարբն իլբ տէրի տէյիշտիրտիքլերի վագբթ-
տա վէրտիքլերի զիեան դանատլանմբշ օլտբգլարբ վա-
քբթտայ վիրտիքլերինտէն զիյատէ տիր։ Պիր թարլա-
տան օ պիր թարլայա կէչէրէք Եօլտա բաստ կէլտիքլէ-
րինի մահվ իտէրլեր. արթբդ Եէմէտիգլերի օթ գալ-
մադ. հաթտա չայլար պիլէ պունլարբն էօնիւնիւ քէս-

տիրէմէզլէր։ Պիր դբյբտան օ պիր դբյբյա կէչիպ օ-
բատա տա իչլէրինէ տէվամ իտէրլէր։ Պէօյլէճէ կիւն-
տէն կիւնէ պէօյիւրլէր. վէ ալթը հաֆթատան սօնրայ
ի.քինճի տէրիլէրինի տէյիշտիրիրլէր վէ գանատլանբը-
լար. վէ օ վագբթ եէմէ.ք պուլաճադլարընը մէմուլ
իթտիքլէրի հէր թարաֆա եայբլբրլար։ Պիր մահալտէն
օ պիր մահալլէ գօչարլար. հէր թարաֆայ եայբլբրլար,
չու հալ Օգոստոս այընա գատար սիւրէր. օնտան սօն-
բայ եումուրթլայբպ էօլիւրլէր։

Էվվել տէրլէրիտի քի չէ.քիրկէ եալընբզ սբճագ
մէմլէ.քէթլէրտէ չօղալբրլար, սօվուգ պէլտէլէրտէ չօ-
ղալամաղլար։ Անճագ սօնրատան անլաշրլտը քի տէյիլ
չէօյլէ սօվուգ եէրլէրտէ անճագ էն սօվուգ պէլտէլէր-
տէ տախի չօղալապլիյօրլար։ 1790 սէնէսինտէ Սկան-
տինաւիատա զուհր իթտի, քի Ռուսիատան տահա սօ-
վուգ պիր մէմլէ.քէթ տիր, իւչ սէնէ պիր տիւզիյէ
օրատա գալտը. հալիյլէ հէր սէնէ եումուրթլայարագ,
պու իւչ սէնէէնին զարֆընտա օրատա օթ նամբնտա չէյ
պրբրադմայբպ պիւթիւն մէմլէ.քէթի խարապ իթտի։
Քէզա էվվել տէրլէր իտի քի չէ.քիրկէ հէր խաթէտիյի
թարաֆա ուչամաղ. իլլա եալընբզ բիւզկեարբն էօնիւ-
նէ տօղրու ուչապիլիր։ Ֆագաթ սօնրատան իսպաթ
օլտու քի բիւզկեար պունբն ուչմասընա փէ.ք աղ մա-
նի օլապիլիյօր։

Իչտէ պէօյլէ պէօյիւ.ք պուլութլար չէ.քիինէ ալան
չէ.քիրկէլէր թարլալարբն իւզէրինէ ինիպ նէ քի վար
իսէ եէմէյէ պաչլարլար։ Պու մէ.քրուհ հայվանբն նա-
ֆագասը պիր նէվի տէյիլ տիր հէր նէ պուլուրսա հէվ-
սինի տէ թէմիզլէր։ Պիր թարլանբն պիւթիւն մահսու-
լունը եէսէ պիթիրսէ տախի եինէ քանաաթ իթմէզ.
իլլա ուչուպ պաչդա պիր թարլանբն իւսթիւնէ տիւ-

չէր օրանքն տա հէվխինի թիւրքէթտիյինտէ պաշլար։ քայրը իշթահ իլէ աղաճլարը, վէ սայրը իշէ եարամազ օթլարբտա եէմէյէ։ Վէ ֆարզ իտէլիմ քի պունլարտա պիթտի տէ քէնտիսի տէ պիր օտանքն իշինէ կիրտի։ օրատատա ֆէվքելղայէ իշթահ իլէ պուլտրզը քիթապլարը, քեաղիտլարը վէ հաթտա թախտալարը պիլէ եէմէյէ վէ կէմիրմէյէ պաշլար։

ՉԷՔԻՐԿԷՑԻ ՄԱՀՎ ԻԹՄԷՆԻՆ ՁԱՐԷԼԷՐԻ

Շիմտիյէ դատար չէքիրկէլէրին էօմրիւնէ օլտուգճա վագրֆ օլտուգ։ Շիմտի պագալըմ քի ինսան պու պէլալը տիւշմէնի նասըլ եէնիպ մահվ իտէպիլէճէք տիր։ Չէքիրկէյի մահվ իթմէք իշին էն էյի վէ ֆայիտէլի եօլ օնլարքն եումուրթալարքնը մահվ իթմէք տիր։ Պու իշ զանն օլունտուղու դատար չէթին տէյիլ տիր։ Էլվէրիր քի չէքիրկէնին եումուրթլատըղը եէրլէրի պիլմիշ օլալըմ։ Չէքիրկէ, նասըլ քի տէտիք, դումնալ եէրլէրտէ վէ եախօտ հիշ օթ պիթմէյէն օվալարտա եումուրթլար։ վէ այրը այրը եումուրթլամայըպ հէման եիւզ թանէ պիր եէրտէ եումուրթլար։ Պու վէճհ իլէ չէքիրկէնին եուվասքնը պուլուպ մահվ իթտիյիմիզ հալտէ, սէքսէն եախօտ եիւզ թանէյէ եագքն չէքիրկէ մահվ իթմիշ օլուրուզ։ Չէքիրկէնին եուվասքնը պուլմագ չօղ գօլայ տըր։ Լվվէլա չիւնքի նասըլ եէրլէրտէ եումուրթլատըղքնը պիլիրիզ՝ իքինճի՝ եիւզ թանէ պիրտէն եումուրթլատըղքնը պիլիրիզ։ իւչիւնճիւ՝ եումուրթասը նէ՞րէտէ իսէ քէնտիսիտէ օրատա եախօտ օրայա եագքն պիր եէրտէ կէպէրմիշ օլաճաղքնը պիլիրիզ։ Էօյլէյիսէ պու նիշանէլէր վէ մալիւմաթլար սայէսինտէ չէքիրկէնին եուվասրնը փէո ջօլայ պուլու-

պիլիրիզ։ Էյեր չօճուզլարա հէր օն եուվա իչին պիր վարա վէրէճէք օլուրսաղ, պիր վարայրլա պինէ եաղքն չէքիրկէ մահվ իտէրիզ. վէ էյեր պիւթիւն քէօյճէ պու մինվալ իւղրէ տավրանքրսաղ. ատէմ պաշընա պիր դաչ քուրուշ եանի հէվսի պիր դաչ եիւզ քուրուշ իլէ թէքմիլ պիր վիլայէթի չէքիրկէ պէլիյէսընտէն քուրթարմըշ օլուրքզ։ Եալընքզ պու սէօյլէտիքլէրիմիզի էյիճէ աղնայքպ իճրա իթմէք լազմ տրը։ Վագաա պու վէճհ իլէ պիր սէնէնին իչինտէ պիւթիւն չէքիրկէլէրի մահվ իթմէք միւմքին տէյիլ տիր լաքին փէք չօղունուն վիճուտի օրթատան դալտրրբլապիլիր։ Զիւնքի սօն պահարտա պու մինվալ իւղրէ չէքիրկէլէրին եուվալարընը թօփլայաճաղ օլուրսաղ, իլք պահարա հալիյլէ աղ եումուրթա գալը. վէ պու աղ գալան եումուրթալարտան տա աղ չէքիրկէ մէյսանէ չըգար։ Մալիումիմիզ օլտուղու իւղրէ եէնի տօղան չէքիրկէլէր իքի իւչ կիւն ասլա պիր չէյ եէմէղլէր. եիւքսէք օթլար պիթիրէն թարլալարտա սաքին օլմայը սէվէրլէր, քիւմէ իլէ եաչարլար վէ եիւքսէք օթլար իւղերինէ գօնուպ կիճէյի օրատա կէչիրիրլէր։ Իմտի պէօյլէ պիր օվատա ատէմ պօյու եիւքսէքլիյինտէ 20—30 աղաճ տիքէճէք օլուրսաղ, հէր սապահ տահա չէքիրկէլէր պու աղաճլարըն իւղերինտէ ույումաղտա օլտուղլարը հալտէ օնլարը չապուճաղ թօփլայապիլիրիզ, վէ պունու պիր դաչ կիւն պէօյլէճէ իճրա իտէրէք թարլայը գուրթարապիլիրիզ, չիւնքի օ աղ գալան չէքիրկէլէր մահսուլաթա փէք պէօյիւգ պիր զիեան վէրէմէղլէր։ Անճաղ էյեր պու իւչ կիւն զարֆընտա չէքիրկէլէրի մահվ իթմէյէ չալըշմաղսաղ. ոօնրայ իչ փէք զիեատէ կիւճլէշիր։ Պիրաղ էվվէլ պէյան իթտիյիմիզ իւղրէ պու իւչ կիւնտէն սօնրայ չէքիրկէ ար-

ГОС. БИБЛИОТЕКА ЗССР Арм.ССР

թը.ք եէմէ.յէ պաշլար վէ ի.քի հաֆթատան սօնրա դուվվէթլի դուվվէթլի սրշրար։ Շու ի.քի հաֆթա ղարֆընտա տիւրլիւ տիւրլիւ եօլլար իլէ չէ.քիրկէ դօլայ մահվ օլունապիլիր. անճադ էկէր պիր քէրրէ դանատլանըպ ուշմայա պաշլարսա, արթը.ք օնու ղապթ ի.թմէ.ք միւմքինսիզ օլուր։ Զօդ եէրլէրտէ, դանատլը չէ.քիրկէ օրտուսու եադլաշտըղընտա օվալարտա աթէշ եադարլար, թիւֆէնկ աթարլար, վէ չաղըրըպ պաղրըշըրլար։ Պու կիպի թէտպիրլէր պիւթիւն պիւթիւն պէյհիւտէ օլուպ հիչ պիր չէ.յէ ֆայիտէսի օլմաղ. չունքի պու վէճհ իլէ չէ.քիրկէ եալընըղ թարլա տէյիշիպ պիւսպիւթիւն նապէտիտ օլմաղ, վէ դաշտըղը եէրէ թէ.քրար տէօնիւպ կէլէպիլիր։

Զէ.քիրկէլէրի դըրմադ իչին կէօնակէօն ալաթլար վէ թէտպիրլէր դուլանըրլար։

Պուրաճըդտա չունու խապէր վէրմէ.ք իդթիղատը.ք պու նադլ ի.թտի.յիմ վէ տահա նադլ իտէճէ.յիմ թէրթիպլէրի պիւթիւն ք.էօյլիւ պիր արայա կէ.լէրէ.ք էլ պիրլիի իլէ ի.ճրա ի.թմէլի տիրլէր, վէ էյէր չէ.քիրկէ չօդ ք.էօյլէրտէ պաշ կէօսթէրմիշ իսէ. օ ք.էօյլիւլէր հէվսի պիր եէրէ կէլէրէ.ք էլ պիրլայի իլէ չալըշմալը տըրլար։

Իմտի արթը.ք չիմտի օ թէտպիրլէրի նադլ ու պէ.յան իտէ.յիմ ք.ի չօդ եէրտէ ի.ճրա ու թէճրիւպէ օլունուպ ֆայիտէսի կէօրիւլմիւշ տիւր։

Ինսանլար չէ.քիրկէ.յի ի.քի թարղ իլէ մահվ իտէրլէր. պիրինճիսի ծնլարըն եումուրթալարընը թէլէֆ ի.տէրէ.ք, վէ ի.քինճիսի՝ եումուրթալարտան չըդան չէ.քիրկէլէրի դըրարադ։ Իմտի էվվէլա պաղալըմ ք.ի օնլարըն եումուրթալարընը նամսըլ թէլէֆ ի.թմէլիյիղ պունուն իչիւն նէվ պէ նէվ թէտպիրլէր դուլանըլար։

Հէվսինատէն դօլայ վէ ուճուղ եօլու պու տուր եանի։ Զէ.քիրկէնին եումուրթլամըշ օլտուղու եէրլէրի սօն

պահար էսնասընտա պիր պուչուդ ի.քի բարմաք տէ-
րինլիյինտէ, եանի ալէսէվիյէ չէ.քիրկէնին եուվասընին
պուլունտուղու տէրինլի.քտէ գաղըպ սիրուրմէլի, վէ
տէմիրտէն թըրմըդ իլէ թօփրաք քէսի.քլէրինի փար-
չալամալը, եանի թօփրաղը էշիպ գաղարադ չէ.քիրկէ-
նին կէօմոիյիւ եումուրթալարը չըդարմալը, վէ թօփ-
րաղընն եիւղիւնէ կէթիրմէլի. չէյլէ.քի աչըդտա գա-
լարադ եաղմուրտան վէ սօվուդտան թէլէֆ օլսունլար։
Պունու պէյլէ եավմայաճադ օլուր իսէ.ք, չէ.քիրկէ եէ-
րին ալթընտա գալարադ սօվուդտան փէ.ք լայըգլը մու-
հաֆաղա օլուր։ Եէր գավի վէ գաթը տէյիլ իսէ տէֆա
սիրմէ.ք իդթիղա իթմէղ, եալընըղ թափանլամադ էլ-
վէրիր։

Պու վէճհ իւղրէ թօփրադլար ուֆալտըղը հալտէ
պու թօփրադլարընն իւղէրինէ չօճուդլար սալը վիրէրէ.ք
չէ.քիրկէլէրին եուվալարընը օնլարա թօփլաթտըրսադ
ֆէնա օլմազ. եախօտ պու օվալարընն իւղէրինտէ պիր
գաչ կիւն տօմուղլար եայտըրմալը տըր. պունլար չէ-
.քիրկէլէրին եուվալարընը բէ.ք իչթահ իլէ եէրլէր, վէ
հիչ պիր զարար տա տույմազլար։ Զաթէն չօդ եէրլէր-
տէ չէ.քիրկէլէրի պու վէճհ իլէ մահվ իտէպիլմիշլէր
տիր։ Վ.ադտա պաղէն պու թէտպիր ֆայիտէսիզ կէօ-
րիւնմիւշ իսէ տէ, սօնրա տըդդաթ իտէրէ.ք աղնաշըլ-
մըշ տըր .քի պունուն ֆայիտէսի կէօրիւլմէտիյինին սէ-
պէպի պու թէտպիրին եանլըշ օլմասը օլմայըպ իլլա
եօլսուզ իճրա օլունտուղու տուր. չունի.քի եէր պիր
պուչուդ ի.քի փարմադտան ղիեատէ գաղըլարադ թօփ-
րադլար թէքմիլ ալթ իւսթ օլտուդտա եումուրթալար
եինէ թօփրաղընն ալթընտա գալարադ մուհաֆաղա օ-
լապիլմիշլէր տիր։ Պիւթիւն պու թարիֆ իթմիյիմ չէյ-
լէրի սօն պահարտա եավմալը տըր։ Անճադ իլ.ք պա-
հարտա տահա չէ.քիրկէ թօփրադտան տիշարը չըդմըշ
օլմատըղը զամանտա էկէր պէյլէ օվալարընն իւղէրինտէ

տալարլար եախօտ ինէ.քլեր եայլաթտրրսադ վէ եախօտ պիր սիւրիւ աթը օրայա սէրպէսթ սալը վէրսէ.ք վէ.ք էյի օլուր. չունքի պու հայվանլար օվատա կէզտի.ք-ըլինտէ եէրի վէ.ք-ըլէշտիրիրլեր վէ սօն պահար դէրկընը-տան եաշամըշ վէ պադի դալմըշ օլան չէ.քիրկէլէրին տիշարը չըդապիլմէլէրինէ մանի օլուրլար։ Եումուրթա-տան նէնի չըդմըշ օլան չէ.քիրկէ իսէ վէ.ք զայըթ օլուր դաթը եէրի տէլէմէ յէճէյի եախօտ եառամայաճաղը ճիհէթլէ թօփրաղընն ալթընտա մահպուս օլուպ աճը-ղընտան էօլիւր։

Պիւթիւն պու սէօյլէտի.քլէրիմիզ եէր տիւմտիւղ օլտուղու վէ եախօտ իւղերինտէ աղաճ պիթմէմիշ օլ-տուղու թադտիրտէ իճրա օլունապիլիր։

Ամմա էկէր չէ.քիրկէ եումուրթալարընը թէփէլէրէ եախօտ պաղլարա կէօմմիւշ իսէ օլ վադրթ պաշդա պիր թէրթիպ դուլանընլար։ Եէրի դաղմա իլէ դաղարլար, վէ էլ իլէ չէ.քիրկէլէրին եուվալարընը թօփլարլար. օն-լարը թօփլամադ իսէ վէ.ք դօլայ օլուր. նիչին քի եիւղ թանէ դատարը պիր եէրտէ օլուպ տէօրթ թարաֆը տա թօփրադ իլէ դավլանմըշ օլտուղունտան չափու.ք կէօղէ վուրուրլար։ Պու եուվալար էվէ.յիճէ պէօյիւճէ.ք օլուրլար. հէման կիւվէրճին եումուրթասը պէօյիւ.ք-լիւկիւնտէ օլուրլար. իչթէ պու սէպէպտէն տօլայը դօլայճա կէօրիւլիւպ պուլունուրլար։ Պունլարը թօփ-լայանլարընը հէր պիրիսի պէրապէրինճէ պիր թօրպա կէօթիւրիւպ թօփլատըղը եուվալարը օնուն իչինէ դօր։ Եուվալարը չու վէճհ իլէ թօփլարլար։ Պիր դաչ քիչի չիթիլիյին պիր ուճունտան վէ պիր դաչ քիչի տախի օ պիր ուճունտան պիր տիւղիյէ եէրի դաղարադ պիր-պիրլէրինէ եադլաչըրլար. վէ սօնրա եինէ հէվսի սըրա-յլա կէրի տէօնէրլեր, վէ դաղտըդլարը եէրլէրի՝ պիր կիպլի եուվա դալմամասը իչին եէնիտէն կէօղտէն կէչի-բիրլեր, վէ պու վէճհ իլէ պիւթիւն թարլայը եախօտ

պաղը դաղարլար։ Պու ուսուլ՝ էվվելքինաէն պիր աղ չէթին իսէ տէ պու տա տահա էյի տիր։ Չինքի պու մինվալ իւղրէ արթըդ էէրաէն չէքիրկէ եուվասը դալ-մամըշ օլտուղու հադդընտա էվին օլապիլիրիզ։

Թօփլանան եումուրթալարը եա եադարլար, վէ եա-խօտ եէրէ վէք տէրինճէ կէօմիւպ իւղէրինի գավինճէ սուվարլար. անճադ եադմադ տահա էյի տիր։ Պիւ-թիւն պու թարիֆ իթայիմիզ թէտապիրլէր՝ չէքիրկէ պիր եէրէ եանի եումուրթալարընը պիր իքի թարլայա կէօմիշ օլտուղունու դավիէն պիլայիմիզ հալտէ իճրա օլունուր. եօղ էյէր պաշդա պաշդա օվալէրէ կէօմիւշ իսէ եումուրթալարընը, օ հալտէ չէքիրկէնին եումուր-թատան չըդմասընա պէքլէմէք լազըմ կէլիր քի օ վա-դըթ հէվիսինի պիրտէն դըրարլըմ։

Շիմտի տէ եումուրթալարտան չըդան չէքիրկէլէրի նամըլ դըրմալը տըր թարիֆ իտէլիմ։ Չէքիրկէլէր եում-ուրթատան եէնի չըդտըդլարընտա, մալիւմ օլտուղու իւղրէ իլք իքի իւչ կիւնտէ պիր չէյ եէմէղլէր, վէ եիւքսէք աղաճլարընը իւղէրինտէ օթուրուրլար։ Պու իւչ կիւն ղարֆընտա, էվվելկիսի նադլ իթայիմ իւղրէ օնլարը թօփլամադ վէք դօլայ տըր։ Քէղա իլք իւչ հաֆթատա չէքիրկէնին վէք աղըր դըմըլտանտըղընը վէ կիճէլէրի պիր եէրէ թօփլանմայը սէվտիքլէրինի տա-խի պիլիրիզ։

Պէօյլէ վագըթտա պունլարընը էթրաֆընա կիճէ-տէն դուրու օթ խթիֆ իտէրլէր, վէ սապահլայընը կիւնէշ տօղմադտան էվվել, չէքիրկէ ույուշմուշ օլտու-ղու հալտէ պու օթու եադարլար։ Օ վագըթ չէքիրկէ-լէր աշուրի սըճադտան դըրըլըրլար, վէ տիշարը ուշ-մադ խթէյէնլէր տախի աթէշին իչինէ տիւշիւպ եա-նարլար։ Պունտան պաշդա պունլարը դըրարաք տա մահվ իտէրլէր։

Նասըլ քի պիլիրիզ, չէքիրկէ իւչ կիւնտէն սօն-

բա օվատա կէղմէյէ պաշլար, վէ քէնտիսինէ կիտէճէք պիր եօլ սէչէրէք պիւթիւն չէքիրկէլէր օլ թարաֆա կիթմէյէ պաշլարլար։ օ վադրթ բէնճպէրլէր էլլէրինտէ պիրէր սիւֆիւրկէ օլտուղու հալտէ գարշըլարընա չըդըպ տուրուրլար, վէ եօլու գաբայարադ չէքիրկէյէ իլէրի կիթմէյէ պըրադմաղլար։ Լօնտէն կիտէն չէքիրկէլէր կէրի տէօնմէք իսթէրլէր իսկ տէ պու տէֆա տա արդատաքի բէնճպէրլէր օնլարը կէրի տէօնմէյէ պըրադմատըդլարընտան հէվսի պիրպիրինէ դարըշըպ իւսթ իւսթէ եըղրլարլար. վէ նիհայէթ պիրպիրլէրինէ սարըլարլար, օ վադրթ էքինճիլէր արթըք անլէրի եադընտան դուշատրլար, սոնրա աթլար եախօտ էօքիւղլէր դօշուլմուշ թափան կէթիրիպ չէքիրկէյի դըրարլար։ Պունու պիր դաչ տէֆա տահա շէօյլէ թէքրարլայարաք հիսապսըզ չէքիրկէ թէլէֆ իտէրլէր։

Իչթէ պիր պաշդա ուսուլ տահա։ Զէքիրկէ եօլա չըդմըշ օլտուղու հալտէ, հանկի թարաֆա կիթտիյինի պիլէճէք օլուրսադ, չէքիրկէնին կէչէճէք օլտուղու եօլուն իւղերինտէ կիճէլէյն պիր արշին եախօտ տահա ղիյատէ, վէ իդթիղայը հալտէ եիկիրմի օթուզ արշին ուղունլուղունտա պիր հէնտէք դաղարըզ, իրթէսի սապահ չէքիրկէ պու խէնտէյէ եադլաշտըղընտա օնուն իչինէ տիւշէր վէ կէրի տէօնէմէզ, չիւնքի արդատան կէլէնլէր մանի օլուրլար. պիւթիւն խէնտէք չէքիրկէլէր իլէ տօլար, էօյլէճէ արդատան կէլէնլէր արթըդ խէնտէյին իչինէ տէօքիւմիւշ օլանլարը իւղերինտէն կէչէրլէր, վէ էյէր եօլուն իւղերինտէ պէօյլէ պիր դաչ թանէ տահա խէնտէքլէր աչաճադ օլսաք, օ պիրլէրի տէ օրայա տիւշէրլէր։ Պէօյլէ հէր պիր խէնտէյին եանընտա այադտա ատէմլէր տուրուպ խէնտէյին իչինէ տիւշէն չէքիրկէլէրին իւղերինէ թօփրադ աթարլար. վէ սոնրա իւղիւմ չըղնար կիպի իւղերինի այադ իլէ չըղնարլար, Եախօտ դալըն աղաճլար իլէ տէօյէրլէր։

Գաղբիմբշ օլան խէնտէյէ տօղրու պիւյիւք եավսօտ քիւչիւք սապան իլէ էվլէքլէր աչսադ տահա լայի տիր, չիւնքի չէքիրկէ էվլէքլէրին լչինտէն կէղմէյի տահա զկյատէ սէվէր։ (*)

Զէքիրկէ դըրմաղա մախսուս թափանը պէօյլէ եավարլար։ (Բէսմ. 1) Հէր պիրի տէօրթ արշըն ուզունլուզունտա իքի թանէ դալըն ալտաճ սըրըդը իքիսինին արասընտա իքի փարմադ դալընլըղընտա աչըդ եէր դալարադ ուճլարընտան պիրպիրլէրինէ պաղլարլար։ Յօնրա պու իքի սըրըդլարըն արասընա պիր ուճունտան օ պիր ուճունա դատար 1 1/2 արշըն ուզունլուզունտա ալտաճ ֆելիզլէրի կէչիրիլէր, վէ պու վէճհ իլէ ուզուն սիւփիւրկէ կիպի պիր չէյ օլուր. քի իսմինէ Զէքիրկէ դըրան թափան տինիլիր։ Պու ալաթը եէրէ դօյուպ իւսթինէ տէ պիր դալըն թախթա դօրլար, քի եինէ հաֆիֆ օլուրսա, իւզէրինէ պաշդա չէյլէր տէ դօնուլապիլիր։ Յօնրա սըրըգլարըն իքի ուճլարընտան իսի պաղլայըպ աթլարա դօշարլար։ Պու թափանը չէօյլէ դուլանըրլար։ Զէքիրկէնին պաշ կէօսթէրտիլի օվայը պիր դաչ փարչայա թադսիմ իտիպ հէր պիր փարչատա օն պէշ ըէնճպէր չալըշըր, քի պունլարըն օնու

(*) Պաղը եէրտէ, նիճէ Գըպրըս ատասընտա պիր վաղըթ պունու իճրա իթմիշլէր տիր. պու մինվալ իւզրէ պիրպիրլէրինտէն եիւզէր արշըն ուզագլըգտա արդա արդայա աչըմըշ օլան խէնտէբլէրին չէքիրկէնին սըչրայըպ գաչապիւլէճէյի քէնարլարընտա ամէրիդա պէգինտէն սիփէր, փէրտէլէր եավրլար. խէնտէյին թամ ուզունլուզունճա, վէ պու պէզտէն տիվարըն եօդարը թարաֆընտա պիր աեագ էնլիլիյինտէ հէնտէյէ տօղրու էյիլմիշ պիր մուշամպա տիքիլիր. չէօյլէ քի չէքիրկէ պու մուշամպանըն իւզէրինտէն եիւրիւյէմէյէրէք տէրագաղ հէնտէյին իչինէ տիւշէր վէ օ վաղըթ իւզէրինէ քիրէճ աթարլար։

քենաի հիսսէլերինին էթրաֆիլնը գոնշատրրլար, վէ պէչի թափանլարը չէքերլեր. պէօյլէ քի օ թարաֆին չէքիրկելերի դրրրլար։ Օ քենաի հիսսէլերինին էթրաֆինը չէվիրէն օն ատէմին էլինատէ սիւֆիւրկելեր պուլունուր քի անլեր իլէ չէքիրկելերի տաիրէատէն տիշարը չըդարթմաղլար։ Պու չէյ սապահլարը կիւն տոզմատան էվվէլ չէքիրկելեր տահա ույդուտա օլտուդլարը վադրթ իճրա իթմէլի. վէ հեր փարչա եէրլերէ պիրտէն պաշլամալը տրը, չէօյլէ քի չէքիրկելեր թաքսիմ օլընմըշ պիր փարչա եէրատէն տիկեր փարչայէ դաչմասընլար. եախօտ դաչարլար իսէ օրատա դրրրլրընլար։

Պիր պաշգա տիւրլիւ տահա չէքիրկէ դրրան մաքինա եափարլար. պէօյլէ (Բէսմ. 2) իքի տրշին ուզունլուզունատա վէ տլթը փարմադ էնլիլինտէ իքի թախթալարին օրթասընա ըստարա մադամընատա էյիլիր ինճէ թախթալար տիղերլեր, վէ անլերի օ իքի պէօյիւք թախթալարին օրթասընա եէրլէշտիրիրլեր. պիղ պու ինճէ թախթալարը պէնէր թապիր իտերիղ։

Պու տիշլեր պիրպիրլերինէ եադին տիղիլմիշ օլմալը տրը, քի պու վէճհ իլէ Ֆարթ պէնէֆտէ օլուր։ Իշպու իքի պէօյիւք թախթալարին իւզերինէ պիր տէ տիշլերէ

Եօգարքի թախթայը էօյլէ պիր միւհքեմ եափմալը քի տիշլեր եերէ տոզրու էյիլիշ դալարընլար. ամմա թախտանին բէնտիսի օ վադրթ եէր իլէ պիր դարար ուզադլըգտա պուլունուր։ Պու մաքինա պու սէպէպտէն էօթրիւ տահա մաքսուլ սայրլրը քի հեր տիւրլիւ օլատա դուլչանրլապիլիր։ Տէյելիմ քի եօլուն ինդերինտէ պիր թաշ բասթ կէլէճէք օլուրսա օ թաշին եանլարընտաքի չէքիրկելերի էվվէլքի մաքինա իլէ սըզըշտրրամայրպ, անճագ պու մաքինա իլէ օ տա օլուր։ Թարաղին տիշլերի թաշա տոգունուրլար, էյիլիրլեր, վէ պու վէճհ իլէ օ թաշլարա սըզընմըշ օլան չէքիրկելերի եղերլեր։

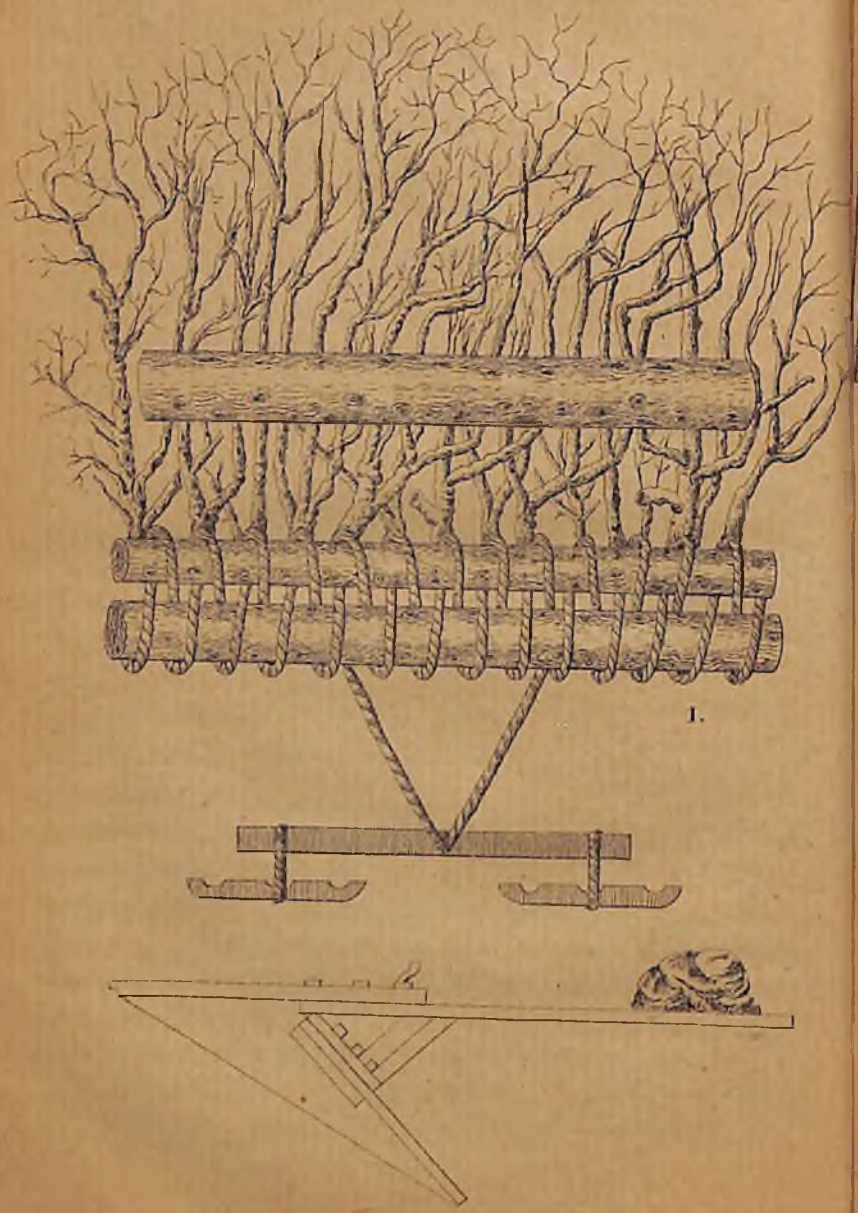

1.

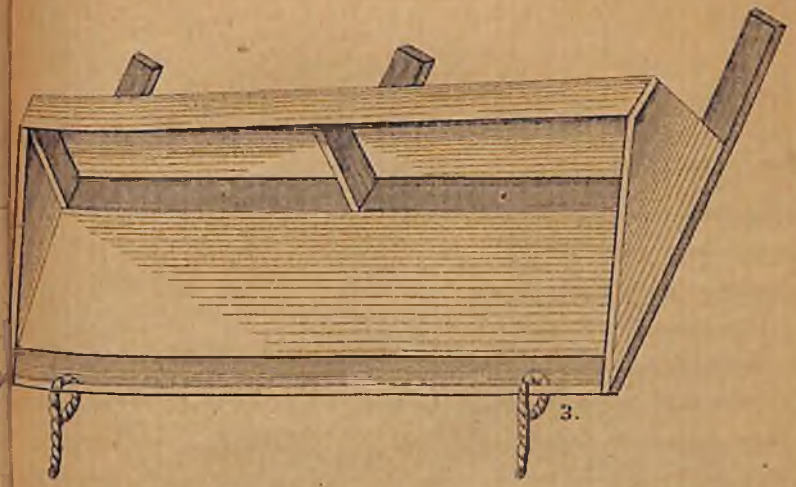

3.

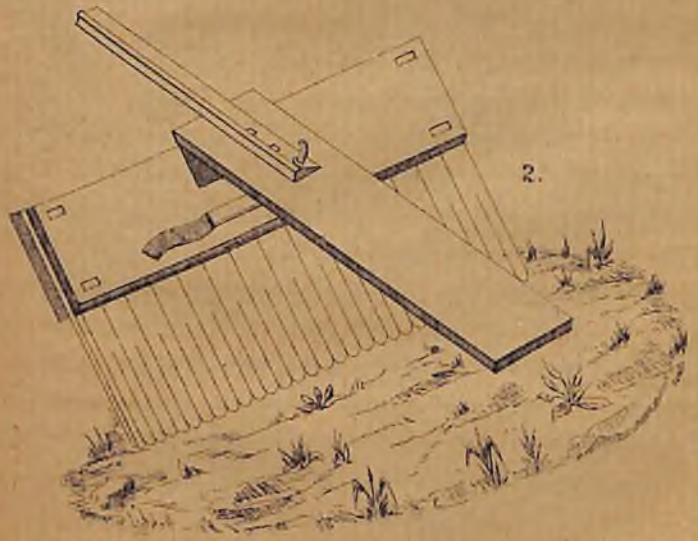

2.

տողրու ուղանմըշ տիկէր պիր թախթա տահա իլավէ ի-
տէրլէր, վէ պու սօնրա.քի թախթայա աթ դօշմադ ի-
չին հալդալար կէչիրիրլէր։ Պու թախթանըն իւղէրինէ
արթըդ հէր նէ աղըրլըդ օլուր իսէ օլսուն դօրլար։

Չէ.քիրկէլէրի էղէն պու ալաթլարտան պաշդա տա-
հա պիր թադըմ ալաթլար տախի վար ամբ.քի անլէր
իլէ ինսանլար չէ.քիրկէլէրի սաղ սաղ թօփլարլար։ Պու
ալաթլարտան եալլընըդ պիր տիւրլիւսիւնիւ թարիֆ ի-
տէճէ.յիմ, (Բէսմ. 3) .քի դուլանմասը հէվսինտէն դօ-
լայ, վէ հէր վադրթ իչին չօդ ֆայիտէլի տիր։ Պու ա-
լաթլարը տախի շու վէճհ իլէ եափարլար։

Էվվէլա ի.քի արշըն ուղունլուղունտա, վէ օ դա-
տար տա էնլիլի.քտէ պիր թախթա ալըրլար, սօնրա պիր
թարաֆը ի.քի արշըն վէ օ պիր թարաֆը պիր արշըն
օլմադ իւզրէ ի.քի թանէ քէօշէլի թախթա ալըրլար,
վէ օնլարը էվվէլ.քի թախթանըն եանլարընա եափըշը-
ըրլար. սօնրա ի.քի արշըն ուղունլուղունտա վէ պիր
արշըն էնլիլիյինտէ պիր պաշդա թախթա տահա ալըպ
օ էվվէլ.քի թախթանըն ալթընա եափըշտըրրըրլար. .քի
պու վէճհ իլէ պիր թարաֆը .քէսիք վէ աչըդ սանտըդ
չէ.քինտէ պիր չէյ օլուր. Նիհայէթ պու սանտըղըն
իւսթիւնտէն ի.քի արշըն ուղունլուղունտա վէ եարըմ
արշըն էնլիլիյինտէ պիր թախթա տահա եափըշտըրրը-
լոր, .քի պէօյլէճէ ալաթ թէ.քմիլ հաղըրլանմըշ օլուր։
Գօշուլտուղու վադրթ տաղըլմասըն տէյու սանտըղը
ի.քի աղտճ իւղէրինէ դօրլար, վէ պու սանտըղըն էօ-
նիւնտէն աթլարը դօշարլար։

Չէ.քիրկէնին ղուհուր իթմիշ օլտուղու օվանըն ու-
ճունտա պիր դաչ խէնտէ.քլէր աչարլար, վէ սօնրա օ
օվանըն օ պիր ուճունտան թարիֆ օլունան սանտըղա
դօշուլան աթլարը հէնտէ.յէ տողրու նէ դատար դապիլ
իսէ չափու.ք դօշտուրմայա պաշլարլար։ Օվատա.քի չէ-
.քիրկէլէր սանտըդ պէօյլէճէ իլէրույէ տողրու չափու.ք

դ.օշմաղ.տա օլտուղու անտէ լիլինէ տիւշէրլէր Եախօտ կիրէրլէր. վէ պիր քէրէ կիրտիլէր մի արթըգ տըշարը չըդամաղլար. չունքի խէնտէյէ եէթիշէնէ դատար հէր սանկիյէ սանտըղըն իլինէ եէնիտէն եէնկիյէ չէքիրկէլէր կիրէրլէր. էօյլէ քի չէքիրկէ նէ եափաճաղընը շաշըրըպ տիշարըյա սաչմայա հաղըրլանտըղը հալտէ եէնի կիրէն չէքիրկէլէրտէն պասըլարագ ալթընտա դալը, վէ հէնտէյին իլինէ տէօքիւլէրէք էղիլիր։ Էկէր պէօյլէ պիր դաչ ալաթը Եան Եանա հէնտէյէ տօղրու դօշտուրսաղ տահա էյի օլուր։

Պանա դալըրսա օվանըն ի.քի թարաֆլարընտա տախի խէնտէ.քլէր աչըլսա տահա էյի օլուր, չէօյլէ.քի պիր թարաֆտան խէնտէյէ դատար կէչիպ կիթաի.քտէն սօնրա օ Եօլտան տէֆա կէրի տէօնիւպ պաղի դալան չէքիրկէլէրի տախի օ պիր խէնտէյէ տէօքէլիմ։ Զթլարը նէ դատար դապիլ խսէ սըզ տէյիշտիրմէլի. վէ չապուղ դօշտուրմալը. ալթլարը գօշան սանտըղընի ղէրինտէ.քի թախտանընը իւսթիւնտէ օթուրուր։

Զանն իտէրիմ էյիտէն աղնատընըղ քի չէքիրկէ ինսան դատար դուվվէթլի տէյիլ տիր. վէ ինսան պէօյլէ պիր տիւշմէնի տայիմա եէնէպիլիր. Եալընըղ լաղըմ տըր.քի հէվսիմիզ պիրլի.քտէ չալըշալըմ, վէ օ վաղըթ չէքիրկէյի եէնեճէյիմիզէ հիչ շիւփհէմիզ օլմասընը. նասըլ.քի պաշդա չօղ եէրլէրտէ պէօյլէ եէնմիշ տիրլէր։ 1859 սէնէսինտէ չէքիրկէ Պէսարապիատա զուհուր իթտի խսէ, պու չիմտիյէ դատաբ նադլ իթտիյիմիզ ալաթլար իլէ մահվ օլտու։ Շունու տա իլալէթէն պէյան իտէրիմ քի պու ալաթլարա միւճէրրէտ ալթ դօշտուրմալը տըր։ Քէղա շու խուսուս հէր տայիմ իսթրըմըղտա օլմալը.քի չէքիրկէ կէօրիւնիւր կէօրիւնմէզ հէման օնու մահվ իթմէյէ պաղմալըյըզ. չիւն.քի չէքիրկէ Եէնի տըշարը չըդտըղընտա ի.քի ի.ւչ.քիչի պիր կիւնիւն իլինտէ եիւզ պինլէրինի թէլէֆ իտէպիլիրլէր խսէ

տէ պիր դաչ կիւն սօնրա պու չէ.քիրկէլէր պէօյիւտիւ.քլէրինտէ եիւղ.քիշի պիր կիւնտէ անճագ օ դատար կէ.պէրթէպիլիր։ Էօյլէ իսկ չէ.քիրկէ տահա ղայբի վէ եու.մուրթատան եէնի չդմիշ ի.քէն իլ.ք իւչ կիւնլէրին ի.չինտէ անլէրի աճէլէթէն թէլէֆ իթմէ.յէ պագմալը տբր։ Չէ.քիրկէ եումուրթլամայա պաշլատբղը վագբթ փէ.ք ղիյատէ տիգդաթ իլէ արգասբնա տիւշիւպ.քօլլամալը վէ նէբէտէ եումուրթլատբղբնը աղնամալը տբր։ Չէ.քիրկէ.յի թէլէֆ էթմէ.ք իչին էն մինասիպ վագբթ սօն պահար վէ իլ.ք պահար տբր, չիւն.քի պու վագբթ.քէօյլիւլէրին պիր պէօյիւ.ք իչլէրի օլմատբղբնտան, վէ է.քիմ պիչիմէ տախի տահա պաշլամամբշ օլտուդլարբնտան պու իշ իլէ մէշղուլ օլապիլիրլէր, վէ պիր տէ.քի պու է.յեամլար չէ.քիրկէլէրին տօղմասբ վէ եումուրթլամասբ վագբթբ օլտուղունտան օնլարբն.քէօ.քիւնի դաղբմադ. ի.չին էն մինասիպ վագբթ տբր։

Շիմտի պիր դաչ սէօզ տէ չէ.քիրկէլէրին տիւշմէնի օլան հայվանլար վէ պու հայվանլարբն ինսանա իթտի.քլէրի խբտմէթլէրի հագդբնտայ իտէլիմ։ Սիւտ վիբէն հայվանլարտան չէ.քիրկէնին պիրինճի տիւշմէնի՝ տօմուղլար, եապան ֆարէլէրի, .քէօր սբչանլար, թիլ.քիլէր, .քէտիլէր, .քէօբէ.քլէր վէ դօյունլար տբր։ Տօմուղլար եէրի էշիպ չէ.քիրկէնին եումուրթալարբնը եէրլէր։ Տօմուղուն չօդ օլտուղու եէրլէրտէ մախսուս օնլարբ թարլալարա սալբ վէրիրլէր.քի չէ.քիրկէնին եումուրթալարբնը եէսինլէր տէյու։

Պու խբտմէթէ այբշբդ գուշլարբն տախի չօդ ֆայիտէլէրի վար տբր. .քի բէ.ք ղիյատէ իշթահ իլէ չէ.քիրկէ եէրլէր. .քէօր սբչանլար մալիւմ օլտուղու իւղբէ, եէր ալթբնտա եաշատբդլարբնտան, վէ չէ.քիրկէլէր իսկ եումուրթալարբնը եէր ալթբնտա կէօմտիւ.քլէրինտէն պու ճիհէթլէ չէ.քիրկէնին եումուրթալարբ օնլարա թէմիզ եէմ օլուր։ Պու թապիի տիւշմէնլէրտէն

մաատա գ.ըրմ.ըզը վէ ատի սրդ.ըրճ.ըդ.լար տախի հէվսին-
տէն զկյատէ չէ.քիրկէյի թէլէֆ իտէր վէ պունլար տա-
յիմա չէ.քիրկէնին արդասընտան կէլիրլէր։ Էօյլէ .քի
պիր եէրտէ չօդ սրդ.ըրճ.ըդ կէօրիւնտիւ.քտէ օրատա
հէման չէ.քիրկէ տախի կէօրիւնէճէ.ք տիր տէյէպիլիրիզ։

Պու գ.ուշլար չէ.քիրկէյի եէտի.քլէրինտէն զկյատէ
թէլէֆ իտէրլէր։ Սրդ.ըրճ.ըդ.լարտան մաատա չէ.քիրկէյի
պէ.յաղ մարթ.ըլար, թուրնալար վէ դարդալար վէ սա-
յիրէ տախի թէլէֆ իտէրլէր։ Գուրպաղը տա պաշլըճա
չօդ չէկիրկէ դ.ըրար, վէ չէ.քիրկէլէր չայրն պիր դ.ըյը-
սընտան օ պիր դ.ըյրեայ կէչտի.քլէրինտէ պալը.ղ.լարտա
անլէրի եուտար։ Չէ.քիրկէլէրին պու թապիի տիւշմէն-
լէրի հադ.ըրնտա պու գատար չէ.յ սէօյլէտիյիմին սէպէ-
պի օ տուր .քի չէ.քիրկէ զուհր իթտիյի հալտէ պու հայ-
վանլարը էօլտիւրմէլի տէյիլ տիր, չունքի օնլար ինսա-
նըն չէ.քիրկէլէր իլէ օլան մուհարէպէսինտէ ինսանա պէօ-
յիւ.ք եարտըմճը տըրլար, վագտա ինսան պիւթիւն պիւ-
թիւն օնլարա ումիտ իթմէսէ չօդ էյի էտէր։ Թիւլտա
տէֆա թէ.քրարլարըմ .քի պիր մէմլէ.քէթի չէ.քիրկէլէրին
էլինտէն խէլաս իթմէնին էն էյի վէ ադիլանէ եօլու օն-
լարըն եումուրթալարընը թօփլամադ տըր։

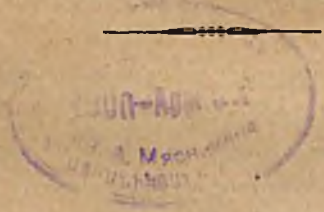

Zuck

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0594568